

Landbrugskrisen i England.

Af

H. Hertel.

I September Maaned 1893 nedsattes der i England en kongelig Kommission, der skulde anstille Undersøgelser vedrørende den landøkonomiske Krise i Storbritannien samt fremkomme med Forslag om, ved Lovgivningsforanstaltninger eller ved andre Midler, at søge den mildnet. Resultaterne af Kommissionens Overvejelser foreligge i forskellige Indberetninger, af hvilke den sidste udkom i 1898. Det Stof, der her fremlægges til Belysning af Landbrugskrisen, er interessant og ikke blot for engelske Læsere, thi mange af de fremdragne Forhold have almindelig Interesse som gældende ogsaa for andre Landes Agerbrug. Specielt turde et Kendskab til the Royal Commission on Agriculture's Beretning have Interesse for os. Landbruget i det egentlige England, mindre i Skotland og Irland, staar i flere Retninger højt og giver os mange gode Exempler til Efterligning, særlig hvad Husdyravlen angaar. Men foruden at være vor Læremester er det engelske Landbrug ogsaa vor Konkurrent. Englands Marked er jo langt det vigtigste for vore Landbrugsprodukter, danske Landmænd

konkurrere stadig med de engelske, og vort Landbrugs Rentabilitet vil da altid til en vis Grad være afhængig af Udviklingen indenfor det engelske Landbrug. En kort Fremstilling af forskellige Hovedpunkter i den engelske Kommissions Beretning vil derfor formentlig have sin Interesse.*)

Landbrugskrisen i Storbritannien begyndte i 70'ernes Slutning. Uheldige Vejrforhold indledte den. Fra 70'ernes Midte hjemsøgte Landet af en Række daarlige Høstaar, idet enten en sviende Tørke eller, og som oftest, uafbrudt strømmende Regn nærmede Høsten til Misvæxt. Lidt senere indtræder de store Forandringer paa Verdensmarkedet, og en fra Aar til Aar stærkt voxende Konkurrence med Landbrugsprodukter fra nær og fjern bryder ind over det aabne engelske Marked.

Landbrugskrisens Udstrækning. Krisen har berørt det hele Land, men dog i ret forskellig Grad. Haardest ere de Grevskaber ramte, hvor Hovedvægten lægges paa Korndyrkningen, medens de Grevskaber, hvor Græsgangene have Overvægten, have lidt mindre. Den første Gruppe Grevskaber — 23 i Tal — ligge i det væsentlige i det østlige og sydøstlige England, deres Agerland var (1895) 6,924,000 acres stort, medens deres permanente Græsarealer

*) Foruden forskellige Artikler og Meddelelser i udenlandske Landbrugsblade er som Grundlag for den efterfølgende Fremstilling i det væsentlige benyttet: Dr. O. Stilleich: Die englische Agrarkrisis, ihre Ausdehnung, Ursachen und Heilmittel. Nach der Enquête der »Royal Commission on Agriculture«. (Jena 1899).

udgjorde 5,015,000 acres. I den anden Gruppe paa 20 Grevskaber vare de vedvarende Græsgange 8,230,000 acres, deres Kornareal 4,676,000 acres. I Fyrstendømmets Wales' Grevskaber havde (1895) Græsarealet en Udstrækning af 1,979,000 acres, Ageren kun af 860,000 acres. Den sidste har derimod størst Udstrækning i Skotland, nemlig 3,507,000 acres mod 1,387,000 acres permanent Græsland.

De korndyrkende Distrikter, 3: Englands og Skotlands østlige og sydpøstlige Egne, ere som sagt haardest ramte af Landbrugskrisen. Den høje Hvedepris lokkede i Aarhundredets Begyndelse Landmændene til at forvandle vide Egne af tarvelig Beskaffenhed — Hedestrækninger, Høje, Overdrev — til Pløjeland. Kornarealet fik derved Overvægt over Græsningsarealet, og der anbragtes store Kapitaler i Jorden til Forbedringer. I lange Tider forrentedes Kapitaludlægget godt, og disse Egne betragtedes som det engelske Landbrugs Paradis. Men da Kornpriserne, specielt Hvedeprisen, begyndte at falde, forandrede dette Forhold sig. Nu er der her store Strækninger, hvor Ploven hviler, fordi det ikke kan betale sig at behandle dem. Men er Jorden først gaaet ud af Kultur, er den som Regel værdiløs. Thi vil man forsøge at forvandle Jorden til permanent Græsleje, vil det kræve betydeligt Kapitaludlæg og ikke faa Aar, før Agerjord i Forfald omskaves til frugtbar Eng. Men det er i det Hele tvivlsomt, om en slig Omlægning vil være heldig, thi Regnmængden i disse Egne er ikke nær saa stor som i de egentlige Græsegne. Værst stillede ere de »extreme« Jorder, d. v. s. de meget lette Jorder eller de

svære Lerjorder. Man kan i al Almindelighed gaa ud fra, at jo lettere eller jo sværere Jorden er, og jo større det egentlige Kornareal er paa en Ejendom, desto haardere føles Krisens Virkninger.

Mindre berørte af Krisen ere de Grevskaber, hvor Græsgangene have Overvægten. Det fugtige Klima og den korte Vinter, der kun sjældent bringer lange Frostperioder, skaber her meget gunstige Forhold for en frodig og vedholdende Græsvæxt, der danner et ypperligt Grundlag for Kvægavl og Mælkeribrug, hvis Produkter (jævnfør nedenfor) ikke ere faldne i saa høj Grad i Pris som Kornet. Dog kan ogsaa det Tab, som de slette Konjunkturer have bragt disse Egne, være haardt nok at bære.

Mindst har endelig Tabet været for saadanne Egne eller Bedrifter, hvor Forholdene tillade Fjerkræavl, Frugt- og Havedyrkning i større Stil, eller i hvis Nærhed der findes større Byer, Bjergværker, Stenbrud etc., til hvilke Landbrugsprodukterne kunne finde lønnende Afsætning.

Karakteristisk for Krisens Forløb er den Forskydning, der har fundet Sted i Storbritannien mellem Kornarealet og Græsningsarealet. Der fandtes saaledes i Storbritannien af:

	Agerland (arable land)	Græsgange (permanent pasture)	Tilsammen
	acres	acres	acres
1875....	18,104,000	13,312,000	31,416,000
1880....	17,675,000	14,427,000	32,102,000
1885....	17,202,000	15,342,000	32,544,000
1890....	16,751,000	16,017,000	32,768,000
1895....	15,967,000	16,611,000	32,578,000
1898....	15,918,000	16,559,000	32,477,000

Kornarealets Formindskelse med over 2 Mill. acres og Græsarealets Forøgelse med over 3 Mill. acres — det er den store Forandring som, paa Grund af Krisen, er foregaaet i det britiske Landbrug i den sidste Snes Aar.

Landbrugskrisens Virkninger paa de enkelte Klasser. Naar dette Forhold skal undersøges, maa man først erindre sig, hvorledes Landbrugsforholdene ere i England. En stor Del af Jorden er, som bekendt, ved fideikommissariske Baand unddraget den almindelige Omsætning, medens en anden, meget stor Del, tilhører rige Kapitalister, der ikke selv drive deres Ejendomme. Langt det almindeligste Brugssystem er da Forpagtning, og det er meget almindeligt, at der forpagtes paa ét Aar ad Gangen. Selvejrbøndernes og de jordbesiddende Husmænds Antal er meget ringe og har været aftagende i Nutiden.

Det Tab, Landbrugskrisen har medført for de store Ejendomsbesiddere, Godsejerne, viser sig først i Forpagtningsafgifternes Fald. Dette Fald er selvfølgelig højst forskellig i de forskellige Grevskaber. I »Korngrevskaberne« (arable counties) er Forpagtningsafgiften ofte falden med 50 pCt. og derover, ja for daarlige Jorder i Østen og Syden betales der nu ofte slet ingen Afgift. Hvor Krisens Karakter er mildere, i »Græsgrevskaberne« (grazing counties) er Nedgangen betydelig mindre, 15 pCt. og derunder.

Det Tab, som de engelske Godsejere lide ved Forpagtningsafgifternes Fald, kan belyses gennem Indkomstskatte-Ansættelserne under Shedule A.

Denne Afdeling er, som bekendt, en Skat paa al Grundejendom, i Byen som paa Landet, og Skatten paa Landejendommene paalignes efter Forpagtningsafgiften eller, hvis de ikke ere bortforpagtede, efter den sandsynlige Forpagtningsafgift. Forandringen i den aarlige Bruttoindtægt af den til Landbrug benyttede Jord og Grund (inklusive Tienden) var efter Opgivelserne under Shedule A fra Krisens Begyndelse til 90'ernes Midte følgende:

	Det aarlige Bruttoudbytte (gross annual values)		Nedgang	
	1879—80	1893—94	absolut	relativ
	£	£	£	pCt.
England	48,533,340	36,999,846	11,533,494	23.7
Wales	3,265,610	3,065,985	199,625	6.1
Skotland	7,769,303	6,251,898	1,517,405	19.5
Storbritannien	59,568,253	46,317,729	13,250,524	22.2

Disse Tal, der vel tale et tydeligt Sprog, kan imidlertid kun tages med et vist Forbehold. Under Begrebet »lands« indbefatte de engelske Indkomstskattelister nemlig ikke blot den Jord og Grund, der virkelig benyttes til Landbrug, men t. Ex. ogsaa Arealer, paa hvilke der er opført Huse og Bygninger, endvidere Blomsterhaver og forskellige mindre Indkomster, der staa i Forbindelse med Jorden, og der stadig ere stegne i Værdi eller i det mindste have holdt sig stabile. Først Agricultural Rates Act af 1896 har foretaget en Sondring. Derefter var det skattepligtige Udbytte af de egentlige Landbrug i England og Wales i 1896 kun 24,563,000 £, medens de

ovenfor gengivne Tal efter Indkomstskattelisten for 18⁹³/₉₄ angive den aarlige Bruttoindkomst af »lands« til over 40 Mill. £. Det skattepligtige Udbytte af den virkelig til Landbrug benyttede Jord var altsaa efter den nøjagtige Opgørelse i 1896 kun ca. 61 pCt. af den aarlige Bruttoindkomst af »lands« i Betydningen efter Indkomstskattelisten af 1893. Af de anførte Tal fremgaar det, at den sidste er blevet ikke uvæsentlig formindsket under Krisen.

Dernæst have de store Ejendomsbesiddere lidt Tab derved, at Ejendommenes Værdi er falden betydelig. Aarsagen hertil maa ikke blot søges i det aarlige Udbyttes Foringelse, men ogsaa deri, at Publikums Tillid til Sikkerheden af Pengeanbringelser i Landejendomme er svækket stærkt. Kommissionens Beregninger give det Resultat, at Nedgangen i Værdien af den Jord og Grund, der anvendes i Landbrugets Tjeneste, for Storbritanniens Vedkommende i Tiden fra 1875 til 1894 beløber sig til ca. 834 Mill. £ — det vil med andre Ord sige, at Værdien er falden med ca. 50 pCt. For det forenede Kongerige beløber Nedgangen sig omtrent til én Milliard £ — 18,000 Mill. Kr.! En vældig Post paa Landets Tabskonto! Landejendommene i Storbritannien (the lands) have nu omtrent samme Værdi som i 40'ernes Begyndelse. Den stærke Værdiforøgelse i Mellemtiden, der kulminerede i Aarene 1872 og 73, er tabt ved de vigende Konjunkturer.

Endelig lide Godsejerne Tab derved, at i de senere Aar maa de som Regel betale Udgifterne til Ejendommenes Reparation, til Dræning, nye Byg-

ninger etc., men disse Udgifter ere ikke faldne, de ere tværtimod hyppig forøgede.

Det Resultat, hvortil Kommissionen kommer, er, at Landbrugskrisen har lagt den tungeste Byrde paa Godsejernes Skuldre. Men disse ere imidlertid ogsaa i Stand til bedst at bære den.

Det engelske Landaristokrati er ved Landbrugets gunstige Vilkaar næsten gennem et Aarhundrede blevet i høj Grad kapitalstærkt. Det er nøje knyttet til *la haute finance* og til Englands Industri og Verdenshandel. For det lidte Tab paa Landejendommene har det for en Del faaet Erstatning derved, at dets Ejendomme og Byggepladser i Byerne samtidig ere stegne i Værdi. Dets yngre Sønner, der som oftest gaa over i Borgerstanden, finde deres Udkomme ved Industri, Handel og Bankvæsen, i Kolonierne etc.

Med andre Ord: Standens Modstandskraft mod de nedadgaaende Landbrugskonjunkturer er meget stor, og for dens Vedkommende veje disse da ikke saa tungt til, som man paa Forhaand skulde formode.

Hvad dernæst Forpagterne angaar, bringer Kommissionsbetænkningen fra alle Storbritanniens Egne talrige og stærke Klager over de Tab, som de faldende Priser have bragt dem. De nedadgaaende Konjunkturer have, i alt Fald for den første Tids Vedkommende, ramt Forpagterstanden først og føleligst, og de fleste Forpagtere have stadig overordentlig svært ved at bringe deres Udgifter i Samklang med de formindskede Indtægter. Deres Gennemsnitsfortjeneste anslaaes nu om Stunder til at være ca. 60 pCt. mindre end tidligere. Og uagtet Godsejerne have nedsat Forpagtningsafgifterne — indtil

6 Kr. pr. Td. Land for svær Lerjord — ere disse dog paa Grund af Produktprisernes stadige Fald i et stort Antal Tilfælde endnu for høje og maa ofte i større eller mindre Grad betales af Kapitalerne.

I de østlige og sydlige Grevskaber er Forpagt-ernes Stilling den mest kritiske. Navnlig i Essex, Suffolk, Norfolk, Cambridge, Lincoln, Wilt og Hampshire have mange Forpagtere, trods en meget væsentlig Reduktion af Afgifterne, maattet opgive deres Forpagtninger. I Skotland har det dér herskende »blandede System« hjulpet mange Forpagtere til Driftens Fortsættelse, men ogsaa her maa Forpagterstanden regne med store Kapitaltab og formindskede Indtægter. Noget mindre berørte ere Forpagterne i de Grevskaber, hvor Græsarealerne have Overvægten, og mindst ramte af Krisen ere Forpagterne af Ejendomme, fra hvilke der sælges Mælk, Frugt, Grøntsager, Æg etc. til nærliggende, større Afsætningspladser. Disse have ved Nedsættelse i Forpagtningsafgiften som Regel kunnet vedblive at drive Ejendommene uden større Tab.

Men dette er Undtagelser og forandrer ikke den Kendsgerning, at Forpagterstanden i sin Helhed er ramt meget føleligt af Krisen. Mange ere ruinerede eller staa ved Ruinens Rand. Dette forklarer den nu fremherskende Mangel paa Driftskapital i det engelske Landbrug og den store Gæld, hvori Farmerne staa til Godsejerne, Frøforretninger, Gødningshandlere, Maskinfabrikanter etc.

Endnu værre stillede ere de smaa selvstændige Ejendomsbesiddere, Selvejerbønderne, de saakaldte Jeomen, o: dem der eje en lidt større

Ejendom, og Freeholders, 3: Ejerne af smaa Jordlodder. Naar de første af dem have lidt mere af Krisen end Forpagterne, da er Grunden den, at som Regel ere deres Ejendomme stærkt behæftede med Prioriteter, og Kreditorerne have ikke ydet nogen Nedsættelse i Renterne. Disse repræsentere i mange Tilfælde en saadan Byrde, at Bonden ikke kan bære den, men er han endnu i Stand dertil, maa han udrede mere i Rente, end han vilde komme til at betale i Forpagtningsafgift, hvis han havde forpagtet Ejendommen. Dette er Grunden til, at saa mange af disse Selvejerbønder have spillet Fallit og have maattet forlade Landbruget. Landets tidligere Stolt-hed, dets gamle fri Bondestand, forsvinder mere og mere, og de Faa, der endnu ere tilbage, ville snart gaa ud af Sagaen. »De ville Alle forsvinde — siger Mr. Read i Kommissionens Betænkning — hvis der ikke indtræder en Forandring til det bedre«.

Selvejerbøndernes Stilling er imidlertid værre end Forpagternes ikke blot af den Grund, at Kapitalrenten er højere end Forpagtningsafgiften, men ogsaa fordi de saa at sige ere bundne til deres Ejendomme. De kunne ikke sælge dem uden at blive ruinerede, thi Salgspriserne ere faldne stærkt — der meddeles Exempler paa, at Ejendommene ere solgte til Priser, der vare 45—60 pCt. lavere, end hvad de kostede i 70'erne — og de kunne ikke bortforpagte dem, thi Forpagtningsafgiften er mindre end Prioritetsrenten.

Ogsaa den anden Klasses, de saakaldte Freeholders Stilling er overordentlig sørgelig. Det var endnu for 20—25 Aar siden en god Forretning at købe en lille Jordlod, og der var mellem disse smaa

Bønder en formelig Kamp om at komme til at eje Jord. Den Mand, der ejede 100 £, betænkte sig ikke et Øjeblik paa at byde 1000 £ for 10 acres godt Land, thi det var tilstrækkeligt, naar han betalte 10 pCt. af Købesummen kontant, Resten kunde han let faa til Laans. Men Laanet maa han nu som dengang forrente med $4\frac{1}{2}$ —5 ja op til 6 pCt., og det er mere, end han nu kan bære. Uagtet disse Folks Arbejdstid er meget lang — et Landbrugs-kammer beretter: fra Kl. 3 Morgen til Kl. 9 Aften — uagtet de leve utrolig nøjsomt (der kommer aldrig Kød paa deres Bord) og gøre alt, for at klamre sig ved Hus og Hjem, forsvinde de dog mere og mere. Kommissionen beklager dette dybt, thi disse Folk er en Pryd for deres Stand — myreflittige, pligtopfyldende, dygtige.

Hvad Landarbejderne angaar, viser Agrarkrisens Virkninger sig først i en Formindskelse af deres Tal og den derved foraarsagede Årbefolkning af Landdistrikterne. Dette staar selvfølgelig i Forbindelse med Kornarealernes Formindskelse og de varige Græsganges Forøgelse. Kommissionen oplyser, at Antallet af mandlige Arbejdere i Landbruget aftog

i Tiaaret 1871—81 med	105,414
i — 1881—91 med	81,942

og af Kvinder i Landdistrikterne

i Tiaaret 1871—81 med	16,385
i — 1881—91 med	38,312

Denne Formindskelse af Landarbejdernes Tal træder endnu skarpere frem, naar man sammenstiller den med den Forøgelse af Landets samlede Befolkning.

der samtidig har fundet Sted. Den samlede Befolkning voxede

fra 26,072,284 i Aaret 1871
til 33,028,172 i Aaret 1891

Overfor denne Tilvæxt af ca. 7 Millioner Mennesker i et Tidsrum af 20 Aar falder Formindskelsen i Landarbejdernes Tal med ca. 242,000 Mennesker særlig tungt i Vægtskaalen.*)

Hvad Arbejdslønnen angaar, steg den i den største Del af Storbritannien indtil Aaret 1892. Da samtidig alle Fødemidler faldt i Paris, forbedredes Landarbejdernes Kaar ret betydeligt. Men efter 1892 er der delvis indtraadt et Omslag heri, en Forringelse af Arbejdernes Stilling. Denne Forringelse indskrænker sig dog hovedsagelig til Østens og Sydens Korngrevskeer. I Cambridgeshire og i Essex er Ugelønnen falden med ca. 2 sh. I Suffolk var Ugelønnen for en almindelig Arbejder i 1892 ca. 12 sh., men faldt efterhaanden til 10 og 9 ja ned til 8 sh. Derimod har Arbejdslønnen ikke vist nogen faldende Tendens i Skotland, Wales og de engelske Grevskeer, i hvilke Græsarealerne have Overvægten. Imidlertid har Landbrugskrisen ogsaa i disse haft en uheldig Virkning for Arbejderne, idet den ofte medfører en vis Uregelmæssighed i Arbejdet. Ofte hører man Arbejderne beklage sig over, at en regelmæssig, sikker Beskæftigelse i de senere Aar ganske er ophørt.

*) Som en Grund til den stærke Vandring fra Land til By nævnes i England foruden Landbrugskrisen ogsaa — Frihandelens Gennemførelse. Thi ved at forøge Omsætningen med fremmede Lande har Frihandelen forstærket Efterspørgselen efter Arbejds-kraft i Fabrikdistrikterne og Byerne.

Hovedresultatet bliver altsaa, at Landbrugskrisen har ramt Landarbejderne mindre føleligt end de andre Klasser, thi det stærke Fald i Levnedsmidlernes Pris er i første Linje kommen Arbejderne til Gode. I de seneste Aar har deres Stilling imidlertid forværret sig dels derved, at Arbejdslønnen er falden i vide Egne, dels derved, at deres Arbejde ofte nu er mere usikkert og uregelmæssigt end tidligere.

Aarsagerne til Landbrugskrisen. Som den generelle Grund til de sidste 20 Aars Agrarkrise fremhæver Kommissionen det progressive og stærke Prisfald paa alle Landbrugsprodukter. Paa Landbrugets 3 vigtigste Felter: Agerbruget, Kvægavlen og Mælkeribruget har Prisrevolutionen medført enorme Tab. Efter Beregninger af Sir Robert Giffens har dette Prisfald medført, at Landbrugsprodukternes aarlige Værdiforringelse i Aarene fra 1874 til 1891 i Gennemsnit beløber sig til 77 Mill. £, d. v. s. til 25 pCt. Og drager man de følgende Aar med ind i Sammenligningen, bliver Tabet endnu større. Mr. Turnbull anslaaer Reduktionen af den aarlige Bruttoindtægt i Aarene 1874/75, sammenlignet med den i 1892/93, til 82 Mill. £ eller over 30 pCt.

a. Agerdyrkningsprodukterne. I Følge de officielle Noteringer var Gennemsnitsprisen pr. imperial quarter:

	Hvede	Byg	Havre
1876-78.....	49 sh. 9 d.	38 sh. 4 d.	25 sh. 6 d.
1893-95.....	24 - 1 -	24 - 0 -	16 - 9 -

Hvede er altsaa faldet ca. 52 pCt., Byg ca. 37 pCt. og Havre ca. 34 pCt.

For disse 3 Hovedkornsorters Vedkommende vilde Storbritanniens aarlige Produktion efter Priserne i Treaaret 1876—78 repræsentere en Værdi af 52,836,800 £, men efter Priserne i 1893—95 kun 31,213,000 £. Dette betyder et Deficit af 21,618,000 £ eller mere end 40 pCt.

For Kartoflernes Vedkommende har Prisfaldet været mellem 20 og 30 pCt. Prisen paa Humle har svinget ret betydeligt, men har navnlig siden 90'ernes Begyndelse vist en faldende Tendens.

b. Kvægavlsprodukterne. I intensiv Grad bryder den store Prisrevolution først ud paa Kødmarkedet i 80'ernes første Halvdel. Fra 18⁷⁶/₇₈ til 18⁹³/₉₅ var Prisfaldet efter Noteringerne paa Londons Hovedkvægmarked for

	I Kvalitet pCt.	II Kvalitet pCt.	III Kvalitet pCt.
Oxekød.....	24	27	40
Faarekød.....	17	21	31

Det er værd at lægge Mærke til, at Prisfaldet har været mindst for de bedste Kvaliteter. Og det gælder ikke blot for Kød, men for de fleste af Landbrugets Prima-Frembringelser, at de have været mindst berørte af Krisen.

I endnu højere Grad end paa Kødmarkedet har Krisen ødelagt de tidligere meget rentable Priser paa Uldmarkedet. Ogsaa her have de forskellige Kvaliteter lidt i forskellig Grad, de bedre dog i Almindelighed mere end de daarlige, hvortil Aarsagen maa søges i de brede Samfundsklassers store og stigende Efterspørgsel efter billige Klædestoffer. I Almindelighed kan man gaa ud fra, at Uldprisen er falden med ca. 50 pCt.

c. Mælkeribrugets Produkter. Prisfaldet har for disses Vedkommende været mindre stærkt end for Kornsorternes og Kvægavlsprodukternes. Man anslaar i England Forbruget af Mælk til Husholdningerne og til Smørproduktionen for omtrent at være lige stort*), henholdsvis ca. 33 og 32 pCt., ca. 20 pCt. anvendes til Ostproduktionen og ca. 15 pCt. til Føde for Kalvene. Smørret er faldet mest i Pris, dernæst Osten, og Mælken, der sælges direkte til Forretningerne, mindst. For Mælk, Smør og Ost under ét sættes Prisfaldet til ca. 30 pCt.

The Royal Commission on Agriculture standser sine Undersøgelser med Hensyn til Priser etc. ved og med Aaret 1895. Efter de sidst udkomne Agricultural Returns (1899) skal der meddeles nogle Tal, der supplere de ovenfor angivne.

Fra 1895—96 indtræder der en ret betydelig Prisstigning paa det engelske Kornmarked. Saaledes var den gennemsnitlige Aarsnotering pr. quarter for britisk

	Hvede	Byg	Havre
1894.....	22 sh. 10 d.	24 sh. 6 d.	17 sh. 1 d.
1895.....	23 — 1 -	21 — 11 -	14 — 6 -
1896.....	26 — 2 -	22 — 11 -	14 — 9 -
1897.....	30 — 2 -	23 — 6 -	16 — 11 -
1898.....	34 — 0 -	27 — 2 -	18 — 1 -

Den stærke Stigning i Hvedeprisen medfører, at Hvedearealet, der i en Aarrække aftog stadig og stærkt, atter i de senere Aar er forøget. Der dyrk-

*) I Befolkningens store Tæthed maa Aarsagen søges til, at en saa stor Del af Mælken sælges direkte til Husholdningsbrug.

edes i Storbritannien af Hvede, Byg og Havre (Rug dyrkes kun i meget ringe Udstrækning) følgende Arealer:

	Hvede acres	Byg acres	Havre acres
1894	1,927,962	2,095,771	3,253,401
1895	1,417,483	2,166,279	3,296,063
1896	1,693,957	2,104,764	3,095,488
1897	1,889,161	2,035,790	3,036,056
1898	2,102,206	1,903,666	2,917,760

Det meddeltes ovenfor, at fra 1875 til 1898 var Kornarealet formindsket med ca. 2 Millioner acres, men Græsarealet forøget med ca. 3 Millioner. Denne Forskydning giver sig bl. a. Udslag i en ret betydelig Tilvæxt i Kreaturbestanden. Der fandtes i Storbritannien af

	Kvæg Stkr.	Faar Stkr.	Svin Stkr.
1894	6,347,000	25,861,000	2,390,000
1898	6,622,000	26,743,000	2,451,000

Paa Kødmarkedet har der imidlertid i de seneste Aar gjort sig en modsat Tendens gældende af den paa Kornmarkedet. De officielle Noteringer for Gennemsnitsprisen for britisk Oxe- og Faarekød var paa Londons Kvægmarked (metropolitan cattle mark) pr. stone for:

	Oxekød		Faarekød	
	fra	til	fra	til
1894	2 sh. 5 d.	4 sh. 6 d.	3 sh. 7 d.	5 sh. 10 d.
1895	2 — 8 -	4 — 6 -	3 — 11 -	5 — 11 -
1896	2 — 4 -	4 — 5 -	3 — 3 -	5 — 5 -
1897	2 — 5 -	4 — 6 -	3 — 8 -	5 — 8 -
1898	2 — 4 -	4 — 3 -	3 — 2 -	5 — 6 -

I de seneste Aar ere Gennemsnitspriserne de laveste, de have været i mange Aar.

I Uldpriserne fandt der navnlig i Aarene 1895 og 1896 en Stigning Sted, der imidlertid atter er tabt i de 2 sidste Aar.

Endelig er ogsaa Smør-, Oste- og Ægpriserne dalede lidt i de senere Aar.

Heraf synes altsaa at fremgaa, at Konjunkturerne i 90'ernes sidste Halvdel vel have forbedret sig noget for de udprægede Kornegne, men ikke for Græs-egnene.

II.

Landbrugsprodukternes stærke Prisfald staar i nøje Forbindelse med den voxende udenlandske Konkurrence, der er fremkaldt ved at nye store Landstrækninger ere tagne under Kultur, ved Transportmidlernes Forbedring og Fragtsatsernes Nedsættelse. Fjerne Lande ere dragne med ind i Verdensomsætningen og forsyne nu i stigende Grad de europæiske Stater med Landbrugsprodukter, først og fremmest det forenede Kongerige, der ved sine udstrakte Handelsforbindelser, sin Frihandelspolitik og sit uhyre Forbrug af alle Slags Levnedsmidler er blevet det egentlige Verdensmarked for Landbrugsprodukter. I det britiske Marked spekulerer nær sagt Alverdens Landbrug, og Priserne paa det have efterhaanden faaet Betydning for de fleste Landbrugs Rentabilitet. Af det betydelige statistiske Materiale, som Kommissionen har samlet til Belysning af Importhandelens Betydning, skal her anføres følgende Data.*)

*) Som tidligere meddelt, standse Kommissionens Oplysninger ved og med Aaret 1895. Tallene for de 3 sidste Aar ere her meddelte efter den officielle engelske Statistik.

Kornindførselen. Englands vigtigste Kornsort er Hveden. Mængden og Værdien af den indførte Hvede og Hvedemel (omregnet i Kornvægt) var i 3aarigt Gennemsnit følgende:

	Mængde Cwts.	Værdi £
1875—77	58,314,000	33,665,000
1878—80	67,051,000	37,839,000
1881—83	79,062,000	43,153,000
1884—86	72,088,000	29,980,000
1887—89	79,856,000	31,316,000
1890—92	89,175,000	36,473,000
1893—95	99,257,000	29,264,000
1896—98	94,284,000	33,851,000

Den samlede Indførselsmængde af Hvede og Hvedemel er altsaa i den sidste Snes Aar voxet mellem 60 og 70 pCt. Denne kolossale Forøgelse af den fremmede Tilførsel er fulgt af et stærkt Prisfald, saaledes at England i 1893—95 kunde købe 99 Mill. Cwts. Hvede $4\frac{1}{2}$ Mill. £ billigere, end det i 70'ernes Midte betalte for 58 Mill. Cwts. Endnu til henimod 70'erne indførte England kun omtrent lige saa meget Hvede, som det selv producerede, nu dækker det over 75 pCt. af sit Forbrug med fremmed Hvede.

Den overvejende Del af denne, for Tiden over 50 pCt., kommer fra Nordamerikas forenede Stater, fra Rusland og Indien kommer der i Alt 20—25 pCt., fra Argentina kom der i 90'ernes Midte ca. 11 pCt. af Importen, men i de sidste Aar betydelig mindre. Tilførslen fra Kanada er voxende, medens de europæiske Lande (Frankrig, Østrig-Ungarn osv.), der tidligere forsynede England med Hvede, nu saa godt som ingen Rolle spille med Hensyn til dets Hvedeforsyning.

Kommissionen undersøger nærmere Omfanget af samt Betingelserne og Udsigterne for Hvedeproduktionen i de nævnte Lande. Hvad først de forenede Stater angaar, er i Tiaaret 1880—90 Hvedearealet i de vestlige Stater voxet stærkt, medens det er aftaget i de centrale og østlige Stater, og det samlede Hvedeareal er fra 18⁸⁰/₈₂ til 18⁹³/₉₅ aftaget fra 37,600,000 acres til 34,500,000 acres. De lave Hvedepriser paa Londonermarkedet er den væsentlige Grund til Formindskelsen, og Kommissionen mener, at en Prisstigning her strax vil blive efterfulgt af en udvidet Hvededyrkning i Amerika. Forholdene i det sidste Par Aar har givet den Ret heri, thi Amerikanerne have ikke tøvet med at følge Markedets Love og udvide deres Hvedeareal.*) Efter Kommissionens Anskuelse vil Hvedekonkurrencen fra de Forenede Stater endnu kunne vare ved i henimod en Menne-skealder. — Heller ikke Rusland har endnu udnyttet sine Muligheder, der navnlig gaa i 2 Retninger: en Indtagning af dets store, frugtbare, udyrkede Arealer under Ploven og Agerbrugets Udvikling i rationel Retning. Men Fremskridtet vil kun kunne ske efterhaanden, og Produktionens og med den Exportens Forøgelse vil i Rusland sikkert kun kunne foregaa meget langsomt. — I Argentina stiller Forholdet sig anderledes. I dette Land kan man vente en hurtig og stærk Udvidelse af Hvedearealet, der endnu kun lægger Beslag paa ca. 15 Mill. acres, medens ca. 240 Mill. acres skulle egne sig for Hvededyrkning. Det hedder i Kommissionsbetænkningen: »Intet Land

*) Fra 1895 til 1897 voxede det med ca. 5¹/₂ Mill. acres, og det var i Fjor atter forøget.

i Verden formaar at producere en Quarter Hvede saa billigt som Argentina« og »saa længe en Quarter Hvede i London kan sælges til 20 sh., kan den argentinske Landmand udføre med Fordel. Han er i Stand dertil paa Grund af den høje Guldpræmie. Men falder Hvedepriisen yderligere, eller formindskes Guldpræmien, saa vil han tvinges til at gaa over til en mere lønnende Produktion. . . . Nu for Tiden staar imidlertid ingen anden Vej ham aaben, han maa forøge Produktionen og gennem Mængden søge at skaffe sig Erstatning for Nedgangen i Værdien«. — Ogsaa i Indien kan Hveden produceres meget billigt, da Jorden er overordentlig frugtbar og Arbejdslønnen utrolig ringe, og tilmed har den indiske Landmand paa Grund af Møntforholdene en betydelig Exportpræmie. — For Australien synes derimod de nuværende Hvedepriser ikke at indeholde nogen Opfordring til at udvide Hvedearealet, men Kommissionen mener, at ogsaa her vil en Prisstigning sikkert bevirke, at store Arealer ville blive inddragne under Hvedekulturen.

Kommissionen udtaler sig ikke om Kanada og Sibirien. Det sidste Land deltager jo heller ikke endnu i Verdensforsyningen, men naar det nu ved den sibiriske Banes Fuldendelse flyttes Vestevropa nærmere, vil efter Sagkyndiges Udtalelser Hvede og andet Korn kunne udføres i store Mængder derfra. Hvad Kanada angaar, blev det i Fjor ved det aarlige Møde af den Britiske Forening for Videnskabernes Fremme fremhævet under en Forhandling om Hvedespørgsmaalet, at Kanada vilde blive et af Verdens vigtigste Hvedelande. For Tiden er der kun ca.

1,290,000 acres anvendt til Hvede, men der er 500 Mill. Acres, som der kan være Tale om at dyrke, og det meste af dette Areal egner sig godt til Hvede.

Af Byg var Indførselen til Storbritannien og Irland i Gennemsnit af Aarene følgende:

	Mængde Cwts.	Værdi £
1875—77	11,261,000	4,593,000
1884—86	14,011,000	4,238,000
1893—95	25,902,000	6,135,000
1896—98	21,964,000	5,727,000

Det meste af det indførte Byg kommer fra det evropæiske Fastland, de oversøiske Lande deltage kun med ca. 10 pCt. i Forsyningen. Rusland er Hovedleverandøren, der efterhaanden har trængt Tyskland, Frankrig og Skandinavien ud af det engelske Marked, fordi det russiske Byg kan sælges langt billigere end noget andet Lands. »Intet Land i Verden formaar at producere Byg saa billigt som Rusland«. *) England producerer selv 60—70 pCt. af sit Forbrug.

Indførselen af Havre var i

	Mængde • Cwts.	Værdi £
1875—77	12,186,000	5,007,000
1884—86	13,155,000	4,139,000
1893—95	14,821,000	3,974,000
1896—98	16,427,000	4,216,000

Tidligere kom de største Tilførsler fra Rusland og Sverige. Men i de senere Aar have de Forenede Stater i høj Grad forøget deres Havreudførsel, og i

*) Medens Gennemsnitsprisen for Aaret 1897 var for østerrigsk Importbyg 28 sh. 2 d., for fransk 26 sh. 1 d., tysk 28 sh. 2 d., dansk 22 sh. 8 d. osv., var den for russisk kun 14 sh. 3 d. pr. Quarter.

1897 og 98 udførte de betydeligt mere end Rusland. Sveriges Havreudførsel er nu omtrent helt standset.

Af andre Sædarter komme særlig Majs, Bønner og Ærter i Betragtning. Den gennemsnitlige Aarsimport viser følgende Stigning:

	1875—77	1896—98
Majs.....	{ 30,303,000 Cwts. 10,245,520 £	54,242,000 Cwts. 9,965,000 £
Bønner	{ 4,219,000 Cwts. 1,702,000 £	2,745,000 Cwts. 757,000 £
Ærter	{ 1,583,000 Cwts. 701,000 £	2,673,000 Cwts. 771,000 £

Indførselen af Kvæg og Kød er steget stærkt i den sidste Snest Aar, medens den engelske Kvæg- og Kødproduktion i samme Tidsrum omtrent har været stationær.

	Hjemlige Produktion i 1000 Tons				Indførselen i 1000 Tons		
	Oxe- og Kalvekød	Faare- og Lammek.	Svinekød, Flæsk etc.	I Alt	Slagtet	Levende	I Alt
1876—78....	657	404	265	1326	246	90	336
1880—82....	661	357	231	1249	317	126	443
1884—86....	718	368	257	1343	320	132	452
1888—90....	699	376	280	1355	419	179	598
1893—95....	731	382	261	1374	532	157	689

Af det forenede Kongeriges samlede Forbrug af Oxekød, af Faarekød og af Flæsk og Svinekød dækkes nu henholdsvis ca. 28—30 pCt., 20—30 pCt. og 45—50 pCt. af Tilførslerne udefra.

Fra hvilke Lande komme nu disse store Tilførsler af Kvæg og Kød?

De kom tidligere i overvejende Grad fra Evropa. Endnu i Aaret 1876 leverede Evropa 99 pCt. af Hornkvæget, men fra dette Aar af er dets Export stadig gaaet tilbage, og siden 1893 er den helt standset for Kvægets Vedkommende. Det er nu de Forenede Stater, der spille den vigtigste Rolle m. H. t. Englands Kødforsyning. Af det indførte Oxekød (inkl. levende Hornkvæg) kommer ca. 80 pCt. fra de Forenede Stater, og det samme gælder om det indførte Svinekød (Spæk, Skinker). Derimod kommer Fristaterne først som Nr. 3, hvad Forsyningen af Faar og Faarekød angaar, her maa de vige først for Australien, dernæst for Argentina.

Af største Vigtighed — ogsaa for det danske Landbrug — er Spørgsmaalet om, hvilke Udsigterne ere for Kødproduktionen og dermed ogsaa for Kødexporten i disse Lande.

Til Bedømmelse af dette Forhold for de Forenede Staters Vedkommende tjene følgende Tal, der belyse Befolkningens og Kvægbestandens Tilvæxt. Der var

Aar	Befolkning	i Millioner Stkr.			
		Koer	Andet Hornkvæg	Faar	Svin
1870....	38,5	10,1	15,4	40,8	26,7
1880....	50,2	12,0	21,2	40,8	34,0
1890....	62,6	15,9	36,8	44,3	51,6
1895....	69,7	16,5	34,4	42,3	44,2
1897....	72,8	15,9	30,5	38,8	40,6
1898....	—	15,8	29,3	37,7	39,8

Det fremgaar heraf, at »Andet Hornkvæg« (Oxer osv.), der udgør Hovedmassen af Exporten, fra 1870 —90 steg fra 399 til 580 Stkr. pr. 1000 Mennesker, men fra 1890 til 1895 faldt til 493 og fra 1895 til 1897

yderligere til 419 Stkr. pr. 1000 Mennesker. Ogsaa Faarenes og Svinenes Tal er formindsket betydeligt siden 1890 og Køernes siden 1895. Aarsagen hertil maa søges i Kødprisernes stærke Fald.

Kommissionen kommer da til den Slutning, at en Skærpelse af Konkurrencen fra de Forenede Staters Side foreløbig ikke kan ventes, hvis da ikke en Prisforhøjelse kommer til at virke som en Stimulus for Exporten. Men man maa ikke glemme, at de Forenede Stater kunne producere langt mere Kvæg, end de gøre nu. Afgørende for Fremtiden bliver da ikke saa meget de naturlige Betingelser, Landets Produktionsevne, som Markedets økonomiske Forhold, Kødpriserne.

Derimod kan man maaske snarest vente, at selv med de nuværende lave Priser vil Exporten fra Argentina voxe, saaledes som Tilfældet har været igennem 90'erne. Udførslen af Hornkvæg, Faar og Faarekød fra Argentina til England var:

	Hornkvæg Stkr.	Faar Stkr.	Faarekød Cwts.
1890	653	—	435,084
1892	3,500	—	471,128
1894	9,546	73,446	585,729
1896	65,699	339,381	801,733
1898	89,368	430,075	1,106,201

Denne stærke Forøgelse af Exporten samtidig med det store Prisfald forklares ved Landets overordentlig gunstige Betingelser for Kvægavl. Det overgaas i denne Henseende næppe af noget andet Land. Landets Bestand af Kvæg og Faar anslaaes til over 25 Mill. og 75 Mill. Stkr., Bestanden forøges stærkt og kan i lange Tider vedblive at voxe, thi

»Kvægbrugets Udvikling i Republikken er lige saa ubegrændset som Agerbrugets«. De sidste Aars overordentlig lave Priser paa frossent Faarekød skulle imidlertid have bragt argentinske Exportører store Tab, ligesom i det Hele de lave Kødpriser af Sagkyndige menes i Længden at ville medføre stor Fare for Argentinas Kødexport-Forretning.

Ogsaa Australien og Nyzeland udvide deres Kødproduktion og søge at vinde Markeder for den i Evropa, navnlig i England. Nærmere Oplysninger mangler imidlertid for disse to Lande.

Af det samlede Kødforbrug dækkes ca. 30 pCt. af Tilførselen udefra. Det billige fremmede Kød er stærkt efterspurgt af de brede Befolkningsklasser, og Kommissionen mener, at det vil være vanskeligt at opnaa nogen Forandring heri ved gennem Lovbestemmelser at foreskrive, at Kødet skal sælges som udenlandsk.

Uld. Tidligere var det England, der forsynede hele Verden med Uld — nu er 70 pCt. af den i Landet anvendte Uld indført. Indførselen af Uld har næsten fordoblet sig. Den var:

1875—77...	384,614,000 lbs.	til en Værdi af	23,444,000 £
1884—86...	537,438,000 —	—	23,128,000 £
1896—98...	712,850,000 —	—	24,278,000 £

Af den indførte Uld kommer ca. 70 pCt. fra de australske Kolonier og kun ca. 10 pCt. fra de britiske Besiddelser i Sydafrika.

Indførselen af Smør til det forenede Kongerige var i Aaret

1876: 1,604,000 Cwts.

og steg efterhaanden til:

1898: 3,209,000 Cwts.

til en Værdi af ca. 16 Mill. £.

Af Smørindførselen kom der i Aarene 1895 og 1898 fra

	1895 pCt.	1898 pCt.
Danmark	41,1	45,5
Sverige	11,5	9,2
Frankrig	16,1	12,9
Australien	11,1	7,0
Holland	6,8	8,4
Tyskland	4,0	1,3
Kanada	1,4	4,9

Hvad der ellers findes i Betænkningen af Oplysninger vedrørende Smørproduktionen i de forskellige Lande, er kun lidt. For Danmarks Vedkommende fremhæves det, at Grunden til dette Lands Førstestilling paa det engelske Marked fortrinsvis maa søges i Udviklingen af Andelssystemet (co-operative system), og Aarsagen til Australiens Konkurrencedygtighed søger Kommissionen i Exportpræmierne (som forøvrigt nu ere bortfaldne) og Oprettelsen af store Smørfabriker. »Men den dybere liggende Grund til den hele Udvikling maa søges i, at Hvededyrkningen paa Grund af de lave Priser er bleven urentabel, og den australske Landmand derfor er bleven tvunget til at søge sig en mere fordelagtig Produktion«.

Indførselen af Margarine, hvoraf langt den overvejende Del kommer fra Holland, holder sig omtrent uforandret. Den var i 90'ernes Begyndelse noget over 1 Mill. Cwts., i Tiaarets Slutning noget derunder (1898: ca. 900,000 Cwts.).

Af Ost beløb Indførselen i 1876 sig til ca. $1\frac{1}{2}$ Mill. Cwts., i 1898 til 2,3 Mill. Kanada er Hovedleverandøren (i Fjor med 1,4 Mill. Cwts.), derefter følge de Forenede Stater og Holland.

Indførselen af frisk Mælk og Fløde er ikke betydelig og er formindsket i de senere Aar, hvorimod Indførselen af kondenseret Mælk er stegen betydelig. Den sidste var i 1888 ca. 352.000 Cwts. til en Værdi af 735.000 £, i 1898 ca. 817.000 Cwts. til en Værdi af ca. $1\frac{1}{2}$ Mill. £.

Kommissionen antager, at Indførselen af Smør, Margarine og Ost dækker over Halvdelen af Landets Forbrug af disse Artikler.

Af Humle har Indførselen i den sidste Snes Aar omtrent været stationær (1898: ca. 244.000 Cwts. til en Værdi af 1 Mill. £). Importen af Kartofler, der fortrinsvis bestaar af tidlige Varieteter, var i en Aarrække 2—3 Mill. Cwts. aarlig, men er i de 2 sidste Aar gaaet betydelig i Vejret (1898: 6,8 Mill. Cwts. til 1,9 Mill. £). Æbleindførselen har været underkastet ret betydelige Svingninger, i de sidste 6 Aar var den saaledes mellem 3 og 6 Millioner Bushels. Der kommer flest Æbler fra Kanada, de Forenede Stater og Belgien, i den sidste Tid er ogsaa Australien begyndt at exportere stigende Mængder af Æbler. Indførselen af Æg er voxet meget stærkt, fra 763 Mill. Stkr. i Gennemsnit af 1876—78 til 1668 Mill. Stkr. i 1896—98. De vigtigste Leverandører er nu Rusland, Tyskland, Belgien, Frankrig, Danmark og Kanada. Ogsaa af Fjerkræ, Fedt, tørrede Frugter og endnu flere Fødemidler er Indførselen stegen stærkt.

— Af det anførte fremgaar det da, at Englands Udvikling og Existensbetingelser knyttet bestandig stærkere til Verdensomsætningens store og udviklede Maskineri. Det mægtige Ørige er nu i høj Grad blevet afhængigt af andre Lande, hvad Folkets Ernæring angaar, og Aar for Aar voxer denne Afhængighed.

Som fremhævet, indtage de Forenede Stater den første Plads, hvad Tilførslerne af Hvede og Kød (ekklusive Faarekød) angaar, medens Argentina nu har erobret sig den anden Plads. I Importen af Korn deltager Rusland med Hvede og Byg og Indien (hvis Udførsel rigtignok er gaaet betydelig tilbage) med Hvede alene. Australien tilfører Hovedmassen af Uld og Faarekød og en Del Smør. Hovedmængden af dette kommer fra Danmark, der ogsaa er en af de vigtigste Leverandører af Bacon og Æg. Kanada og de Forenede Stater tilføre saa godt som al Osten og Holland al Margarinen.

Den forøgede Konkurrence med Cerealier og Kød tilskriver Kommissionen Kommunikationsmidlernes Forbedring til Lands og til Vands, Fragtnedsættelser, Opdyrkningen af uhyre frugtbare Strækninger, særlig i Nord- og Sydamerika, samt Kvæghjordenes Forøgelse. De oversøiske Landes Overlegenhed med Hensyn til de naturlige og klimatiske Betingelser for Korn- og Kvægavl har bevirket, at de have kunnet oversvømme England med Korn og Kød, medens den følelige Konkurrence med Mælkeribrugets Produkter skyldes, at de indførende Lande her indtage et højere Standpunkt end England.

Hvor længe vil den nuværende haarde Verdens-

konkurrence med Landbrugsprodukter vedvare? Det er umuligt, mener Kommissionen, at give et bestemt Svar herpaa. Men i Henhold til de ovenstaaende Betragtninger mener den ikke at kunne stille Horoskopet gunstigt for den nærmere Fremtid. »Vi frygte — saaledes slutter Kommissionen dette Afsnit — at der for den nærmeste Fremtids Vedkommende ikke er nogen Udsigt til, at det Tryk, som den fremmede Konkurrence lægger paa det engelske Landbrug, vil kunne fjærnes for længere Tid«.

III.

Kommissionen beskæftiger sig endelig til Slutning med Midler, der kunne raade Bod paa Landbrugskrisen og hjælpe Landbruget frem.

Her beskæftiger den sig først med det for det engelske Landbrug saa karakteristiske Forpagtningssystem, mod hvilket der i den nyere Tid har rejst sig en skarp Kritik, idet det beskyldes for at være en Hemske for landøkonomisk Fremskridt. Vel have et Par Love af nyere Dato givet ret detaljerede Regler for den Erstatning, der tilkommer Forpagterne for udførte Forbedringer, men Forholdet mellem Ejer og Forpagter er dog endnu ikke ordnet paa fuldt ud tilfredsstillende Maade. Kommissionen fremkommer med forskellige Forslag om at søge dette Forhold mere betryggende ordnet for Forpagteren, saaledes at der sikres ham passende Erstatning for Forbedringer, der forøge Ejendommens Værdi eller Kultur — Forslag der i alt Fald delvis ere tagne til Følge. Nær op til denne Sag ligger Spørgs-

maalet om Forpagtningsafgifternes Størrelse. Mange mene, at Landbrugskrisens Virkninger vilde neutraliseres, naar blot Forpagtningsafgifterne bleve tilstrækkelig nedsatte, men til denne Anskuelse kan Kommissionen ikke slutte sig. Den fremhæver den Dobbeltthed, der her er til Stede, idet Ejerne have Interesse af høje, Forpagterne af lave Afgifter, og søgte man ad Lovgivningsvejen at regulere Afgiftens Størrelse, vilde den af Krisen foraarsagede Byrde ikke hæves, kun flyttes. Forholdet reguleres bedst ad Frivillighedens Vej. Om end ofte langsomt og under større eller mindre Gnidningsmodstand tvinge dog Forpagterne efterhaanden Afgifterne ned til et passende Forhold, og Forpagtningsbetingelserne ere i det Store og Hele nu mere end for 10 og 20 Aar siden i Farmernes Favør. Kommissionen fraraader altsaa ad Lovgivningsvejen at gribe ind, hvad Forpagtningsafgifternes Reguiering angaar.

Derimod foreslaar den en saadan Indgriben, hvad Prioritetsbehæftelserne angaar. Det engelske System er paa dette Omraade meget indviklet, og det er yderst bekosteligt at faa afløst en tidligere optagen Prioritet. Prioritetsrenten er, i Modsætning til den almindelige Rente, ikke falden i de senere Aar, men var det nuværende Afløsnings-System simplere og billigere, er der ingen Tvivl om, at Ejerne bedre havde kunnet drage Nytte af Rente-fodens Fald. Nu maa ingen Del af en Ejendom sælges uden Prioritetshavernes Samtykke, og meget ofte maa først Domstolenes Afgørelse paakaldes. Udgiften hertil maa Debitor betale. Kommissionen foreslaar, at der ved Lov skal fastsættes lettere og

billigere Betingelser med Hensyn til Laans Afløsning, samt at det gøres mindre byrdefuldt og dyrt at sælge en Del af en prioriteret Ejendom. Den mener, at det i mange Tilfælde vil være det fordelagtigste for Skyldneren, hvis han kan sælge en Parcel af sin Ejendom og derved frigøre sig for en Del af Prioritetsgælden.

Endvidere foreslaar Kommissionen en Lettelse af Tiende-Afgiften og at Staten skal give billige Driftslaan for at hjælpe Landmændene til at gennemføre Driftsforbedringer, indrette bedre Arbejdsboliger, anlægge Markbaner osv.

Fremdeles fremhæver Kommissionen stærkt Betydningen af en Forbedring af det engelske Mælkeribrug. Naar det fremmede Smør nyder en saa stor Yndest i England, skyldes det den Ensartethed, der præger det med Hensyn til Textur, Smag og Farve, og som det engelske Smør mangler. Dertil kommer, at det, navnlig i Vintermaanederne, er vanskeligt at erholde tilstrækkelige Mængder af fint engelsk Smør. Det britiske Mælkeribrug bør ophjælpes navnlig gennem Andelsdriften, og Kommissionen peger her paa Danmark som lysende Forbillede. Ved Forsøg, Udsendelse af Vandrelærere, Oprettelse af Mælkeriskoler osv. kan den tekniske Smørproduktion hæves. Den britiske Landmand bør lægge mere Vægt paa Racen end hidtil, thi, som bekendt, give nogle Racer en bedre, en mere fedtrig Mælk end andre. Fedtindholdet af enhver Kos Mælk bør periodisk undersøges. Køernes Fodring foregaar ikke efter rationelle Principper, de faa ofte langt mere Foder, end de kunne udnytte, eller Foder

der giver daarlig Mælk. I Danmark, Landet der flyder med Mælk og Smør, have Andelsmælkerierne udstedt Regulativer, som give Forskrifter m. H. t. Malkekvægets Fodring og Røgt for derved at fremme Smørrets Egalitet, og de have forbudt visse Foderstoffer, fordi de have en uheldig Indflydelse paa Smørrets Kvalitet (Lugt). Den engelske Landmand bør følge dette Exempel saa vel som den »pinlige Renlighed«, der i Danmark er gennemført i Mælkeribruget. For dette har England lige saa gode, naturlige Betingelser som Danmark, og det staar i den britiske Landmands Haand at hæve Mælkeribruget til en omfattende og indbringende Forretning.

Det britiske Landbrugs historiske Udvikling har, som før fremhævet, medført, at den egentlige Bondestand omtrent helt er forsvundet, 2 Klasser, der økonomisk og socialt ere skarpt adskilte, staa overfor hinanden: Ejendomsbesidderne og Forpagterne paa den ene Side og Landarbejderne paa den anden. Privat og ad Lovgivningsvejen har man søgt at faa et Mellemlid af smaa Ejendomsbesiddere skudt ind mellem disse 2 Klasser, dels ved at købe Jord til Udstykning for at faa dannet en Mellemland af Bønder, dels ved paa de større Ejendomme at udlægge Huse med Jord for derved at raade Bod paa den manglende Arbejdskraft. Men hidtil ere Forsøgene ikke kronede med videre Held. Hovedvanskeligheden har været den nødvendige Kapitals Tilvejebringelse, navnlig til Opførelsen af Bygninger. For at fremme Oprettelsen af et større Antal mindre Landbrug foreslaar Kommissionen billige Statslaan og lette Afbetalingsvilkaar.

Efter at have foreslaaet forskellige Ændringer i Jagtlovene — særlig ønsker Kommissionen, at Retssager vedrørende den af Vildtet foraarsagede Skade skal kunne afgøres paa den lettest mulige Maade — samt fremhævet Ønskeligheden af forskellige Nedsættelser i Jærnbanelaxterne uden dog at ville fremkomme med Forslag om at faa Tarifspørgsmaalet ordnet ad Lovgivningsvejen, gaar Kommissionen over til at behandle Spørgsmaalet om Differenceforretninger med Korn. Det er jo ofte blevet paastaet, at saaledes som disse drives i New York, Liverpool og andre Handelscentra have de i væsentlig Grad bidraget til at trykke Kornpriserne. For at faa dette Forhold belyst har Kommissionen æsket en Række Sagkyndiges Mening. De fleste Udsagn gaa ud paa, at Differenceforretningerne have bidraget til det store Prisfald paa Korn, enkelte paa, at de ingen Indflydelse have haft. Kommissionen indrømmer vel, at som alle andre Former for Spil kunne ogsaa Differenceforretningerne drage saare mislige Forhold med sig, naar de overdrives, men den vil ikke nærmere komme ind paa Spørgsmaalet, om de bør søges hæmmet ad Lovgivningsvejen, thi den har kun at behandle Forhold, der vedrøre Landbrugskrisen, og den kan ikke indse, at der mellem denne og den spekulative Forretning i »Fremtidshvede« er nogen virkelig Forbindelse. Kommissionen begrundet ikke nærmere denne Opfattelse.

For at hæmme Salget af forfalskede Produkter foreslaar Kommissionen en strængere Haandhævdelse af de bestaaende Love. Det bør forbydes at farve Margarine som Smør. For at forhindre, at

indførte Varer sælges som engelske tilraader Kommissionen bl. a., at enhver, der handler med indført Kød, skal indføres i et Register og være forpligtet til over sin Butik at anbringe et Skilt, der underretter Folk herom; Inspektører skulle da føre Tilsyn med Kødbutikkerne.

Kommissionen tilraader indtrængende Landmændene at veje deres Kvæg, før det sælges, da Salg efter levende Vægt utvivlsomt er den fordelagtigste for Sælgeren, men den vil ikke stille Forslag om ved Lov at gøre Kvægsalg efter levende Vægt obligatorisk, hvad der er blevet fremsat Ønske om.

For at bringe Landbrugsdepartementet (Board of Agriculture) i nærmere Forbindelse med det praktiske Landbrug og sætte det i Stand til i højere Grad end nu at blive bekendt med Landbrugets Anskuelse og Ønsker, Forhold og Stilling i Landets forskellige Egne foreslaar Kommissionen, at Board of Agriculture skal træde i Forbindelse med et Antal, i praktisk Landbrug dygtige Lokalkorrespondenter, der imod Honorar skulle indsende periodiske Beretninger og nærmere udtale sig om specielle Forhold, om hvilke der ønskes Oplysning. Den henviser her bl. a. til Danmark, hvor 17 saadanne Sagkyndige ere i Virksomhed i de forskellige Distrikter (?). Endvidere anbefales Udsendelsen af teknisk og videnskabelig uddannede Landbrugs- Repræsentanter til Udlandet, navnlig til de Forenede Sater, Rusland og Argentina, der skulle indsende regelmæssige Beretninger om Høstudsigter, nye Kulturmetoder, Forsøgsresultater, Udviklingen af Handelen med Kvæg, Korn, Mælkeprodukter etc. Ogsaa

her henvises til Danmarks Exempel: for Tiden holder Danmark i Udlandet Specialagenter, der sende Meddelelse hjem om alt, der er af Interesse for Producenterne. Kommissionen sigter her formentlig til de faa Consules missi, der ere sendte ud i Henhold til Loven af 14. April 1893. Endelig fremhæver Kommissionen, at Savnet af en paalidelig og tilstrækkelig omfattende Statistik over Landbrugsprodukternes Markedspriser føles i høj Grad. Den foreslaar derfor, at Board of Agriculture faar flere Midler til Raadighed, for at det ved Hjælp af Korrespondenter paa de vigtigere Markedspladser kan erholde fyldige og paalidelige Oplysninger vedrørende Landbrugsprodukternes Prisbevægelser.

Det sidste Forslag, den samlede Kommission fremkommer med, vedrører Landbrugsundervisningen. Den unge Landmands specielle Uddannelse betegnes som lidet tilfredsstillende, fordi dens Omfang og den Maade, hvorpaa den finder Sted, er utidsvarende og ufuldstændig. Navnlig gælder dette den store Mellemlasses Uddannelse. Mange engelske Landmænd nære den Anskuelse, at theoretisk Uddannelse og Viden er værdiløs, men nu om Stunder er en saadan Anskuelse saare farlig, fordi den stiller Landmanden uforstaaende og uvidende overfor det store og nyttebringende Arbejde, som Videnskaben udfører i og for Landbruget. Vel bør Grundlaget for en udvidet Landbrugsundervisning være det praktiske Livs Krav, men den unge Landmand bør ogsaa tilegne sig sit Erhvervs »videnskabelige Elementer«: Kemi, Botanik, Geologi, Dyrefysiologi etc. For at udvide Landmandens Horizont maa Lovgivningsmagtens Hjælp paakaldes, og til Landbrugs-

undervisningens Fremme bør der ydes betydelig større Statstilskud end hidtil.

— Selvfølgelig mener Kommissionen ikke, at de Forholdsregler, den har anbefalet, ville kunne hæve Landbrugskrisens Virkninger, de ere kun at betragte som Palliativer, der, gennemførte, ville lette Landmændenes Stilling noget og stille Driften under gunstigere økonomiske Betingelser.

Hovedvægten lægger Kommissionen — efter engelsk Sæd og Skik — paa hvad der kan udrettes ved Selvhjælp, og her er det da navnlig ved en Udvikling af Andelsvæsenet, at den venter sig store Resultater. I anden Række lægger den Vægt paa en bedre Drift og en mere udviklet Teknik paa Grundlag af en solid landøkonomisk Uddannelse. I tredje Række kommer endelig en Udvikling og Forbedring af Landbolovgivningingen i de af Kommissionen nærmere fremhævede Tilfælde.

I et Tillæg til Betænkningen have 10 Kommissionsmedlemmer (2: en Majoritet indenfor Kommissionen) fremsat endnu et Forslag, som de tillægge en videre gaaende Betydning end de ovenfor opstillede. En omfattende international Svækkelses-Tilstand kan ikke hæves ved nationale Forholdsregler, men en international Transaktion er nødvendig, og de 10 Kommissionsmedlemmer fremhæve som en saadan Bimetallismens Indførelse. Paa Grundlag af Kvantitetstheorien udvikle de, at en Aarsag til Prisfaldet maa søges i den stærke Efterspørgsel efter Guld, og at Producenterne i Sølvfodslandene (og i Landene med Papirspenge) ved den lave Kurs paa Sølv faktisk faa en Exportpræmie ved Udførsel til Guldlandene.

»Vi raade ikke til — hedder det — at opgive Guldmøntfoden i England, men vi tro, at naar en Konference af Magterne traadte sammen og traf en international Overenskomst, i Følge hvilken Prægningen af Sølv i Udlandet og i Indien enten helt eller delvis blev ført tilbage til Forholdet i 1873, da vilde dette være af den største Nytte for Industri og Landbrug«. Altsaa, karakteristisk nok, England selv skal ikke opgive Guldmøntfoden!

Som man ser, er det ikke store indgribende Forslag, Landbokommissionen fremkommer med, eller nye Synsmaader, den gør gældende. England hører sikkert til de Lande, der ere ramte føleligst af Landbrugskrisen, men i hvilke der fra Statens Side er gjort mindst for at hjælpe Landbruget. Den østevropæiske og transatlantiske Konkurrences Opstaaen betegner et Vendepunkt i det kontinentale evropæiske Landbrugs Historie. En dybere Værdsættelse af Grundbesiddelsens Natur, af Landbefolkningens Betydning har fundet Sted, den rene Liberalismes Tider ere forbi, og den individualistisk farvede Landbolovgivning omdannes og udvikles gennem sociale Ideer. Men i England er det tildels anderledes. Endnu har Manchesterøkonomien et saadant Herredømme over Sindene, at man selvbevidst og stolt henviser Landmændene til at klare sig mod Konkurrencens Stormflod væsentligst ved egne Kræfter, selv er Landbruget i dets Helhed stemt for Frihandel, og Landbokommissionen afviser Tanken om Beskyttelsestold for Landbrugsprodukterne. I Tyskland og Frankrig vilde dette være utænkeligt.